

CONCEPT Accountantsverslag 2021

Gemeente Ridderkerk

27 mei 2022

Onderhanden onderwerpen:

- Reviewwerkzaamheden

Aan de leden van de
gemeenteraad
van de gemeente Ridderkerk
Postbus 271
3980 AG RIDDERKERK

Datum
27 mei 2022

Ons kenmerk
KENMERK

Behandeld door
C.L. Aleman MSc RA

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag aan met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2021 van de gemeente Ridderkerk. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2021 van de gemeente Ridderkerk.

Bij de jaarrekening 2021 van de gemeente Ridderkerk zijn wij voornemens een [REDACTED] controleverklaring te verstrekken

De jaarrekening 2021 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Ridderkerk. Bij deze jaarrekening hebben wij een [REDACTED] controleverklaring voor het getrouwe beeld en de rechtmatigheid verstrekt.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 20 januari 2022 en met ons auditplan.

Wij bespreken onze bevindingen met de commissie Samen Leven Samen Wonen

Wij zullen onze concept rapportage op 23 juni 2022 bespreken tijdens de bijeenkomst met uw commissie Samen Leven Samen Wonen en zullen daarbij ook uw vragen beantwoorden. De inhoud van dit accountantsverslag is door ons afgestemd met uw portefeuillehouder financiën, de gemeentecontroller en met de betrokken medewerkers van de afdeling Financiën.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

Inhoudsopgave

<u>Bestuurlijke samenvatting</u>	4
• <u>Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen</u>	5
• <u>Onze belangrijkste conclusies als basis voor de controleverklaring</u>	9
<u>Bevindingen jaarrekening</u>	11
• <u>De financiële positie van uw gemeente</u>	12
• <u>Belangrijkste bevindingen uit onze controle</u>	17
<u>Interne beheersing</u>	23
• <u>Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing</u>	24
<u>Overige aangelegenheden</u>	25
• <u>Overige aangelegenheden</u>	26
<u>Bijlagen</u>	27
• <u>Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen</u>	28
• <u>Bijlage A2 - Onzekerheden in de controle</u>	29
• <u>Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen</u>	30
• <u>Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2021</u>	31
• <u>Bijlage B2 - Bevindingen controle SiSa-bijlage Tozo 2021</u>	33
• <u>Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging</u>	34

Bestuurlijke samenleving

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Getrouwheid en rechtmatigheid

- Wij hebben een [REDACTED] controleverklaring verstrekt voor het getrouwe beeld en rechtmatigheid.
- De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 1.960.000 respectievelijk € 5.880.000.

Welke verbeteringen zien wij?

Wij zien dat uw gemeente de volgende verbeteringen heeft gerealiseerd:

- De verantwoording over en interne controle van de SiSa-bijlage zijn sterk verbeterd ten opzichte van vorig jaar. Ondanks een sterke toename van het aantal regelingen is het controleproces soepel verlopen. Dit geldt ook voor de verantwoording en interne controle van het sociaal domein en van de (nieuwe) Tozo-regeling bij het organisatieonderdeel W&I. Het proces, de uitvoering en de (interne) controle zijn van een voldoende gedegen niveau om onze externe controle te kunnen verrichten.
- De gemeente Ridderkerk besteedt op een goede manier aandacht aan de thema's fraude en integriteit, en treedt daarover tijdig met ons in contact.
- Wij hebben geen Europese aanbestedingsfouten geconstateerd.

Belangrijke aandachtspunten

Daarnaast onderkennen wij de volgende belangrijke aandachtspunten:

- Wij hebben de grondexploitaties beoordeeld. Bij zowel de plannen van Cornelisland als Het Zand hebben wij geconstateerd dat de realisatie van kosten en opbrengsten achterblijven op de planning. Wij adviseren om in 2022 uw grondexploitatieprojecten nader te actualiseren en te beoordelen of baten en lasten waar in de berekening rekening mee gehouden wordt nog gerealiseerd gaan worden.
- Afwijkingen tussen begroting en realisatie die leiden tot onrechtmatigheden die meewegen in ons oordeel. De toelichtingen op deze afwijkingen moeten aansluiten op de interne afspraken uit het controleprotocol en de kadernota Rechtmatigheid. Dit heeft geleid tot een begrotingsonrechtmatigheid van € 0,2 miljoen welke meeweegt in ons oordeel.

Controleproces

- Bij de start van de controle waren de jaarstukken grotendeels gereed en was het controledossier nagenoeg gereed. Daarmee heeft de organisatie het samenstelproces verder verbeterd ten opzichte van voorgaande jaren.
- Wij hebben de controle van de jaarrekening dit jaar in een hybride vorm uitgevoerd, waarbij wij de samenwerking ook dit jaar als constructief hebben ervaren.

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Financiële positie

- De financiële positie ultimo 2021 is afgenomen ten opzichte van 2020.
- De beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2021 bedraagt € 32,7 miljoen (2020: € 74,8 miljoen). Deze daling van de beschikbare weerstandscapaciteit wordt veroorzaakt door de onttrekkingen van € 42,1 miljoen in 2021. Deze weerstandscapaciteit is hoger dan de door de gemeente Ridderkerk onderkende en aanwezige risico's van € 5,3 miljoen inclusief corona risico's (2020: € 8,1 miljoen).
- Uw jaarrekening toont wat betreft de baten en lasten een verschil tussen de begroting en realisatie, en kent een positief rekeningresultaat 2021 voor bestemming ad € 4,7 miljoen (2020: nadelig € 1,3 miljoen). Per saldo is tussentijds € 6,6 miljoen aan de reserves onttrokken, waardoor het eigen vermogen t.o.v. 2020 met € 1,9 miljoen is gedaald.

Interne beheersing

- Op basis van de interim-controle 2021 hebben wij bevindingen geïdentificeerd in de interne beheersingsmaatregelen voor de financiële verslaggeving. Onze belangrijkste bevindingen zijn met u gedeeld. In het voorliggende accountantsverslag vindt u onze bevindingen naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole.
- Wij hebben in 2021 een IT-audit uitgevoerd, waarover wij op 31 januari 2022 aan uw ambtelijke organisatie hebben gerapporteerd. Uit onze werkzaamheden zijn bevindingen naar voren gekomen met een diversiteit aan impact. Op basis van deze bevindingen concluderen wij dat de kwaliteit van de GITC's op dit moment nog onvoldoende is om in het kader van de audit een systeemgerichte controleaanpak te hanteren. Wij hebben daarom (extra) gegevensgerichte controlewerkzaamheden verricht, waaronder detailcontroles. Hierbij zijn geen afwijkingen geconstateerd.
- Wij trekken samen met uw gemeente op in het proces van het digitaliseren van de interim- en jaarrekeningcontrole. Tijdens onze controle zetten wij hiertoe diverse tools in.

Kwaliteit verslaggeving

- Tijdens de controle hebben wij het door het management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingsvraagstukken geëvalueerd. Hierbij valt te denken aan het proces om tot schattingen te komen, zoals bij de grondexploitatie en de voorzieningen. Bij processen waarbij wij dat nodig achtten, hebben wij specialisten betrokken. Dit betrof de controle van de WNT-verantwoording.

Effecten COVID-19 crisis (exclusief sociaal domein)

- Waardering vorderingen: als gevolg van financiële problemen of tekorten bij debiteuren bestaat een toegenomen risico op het niet ontvangen van vorderingen. Wij hebben de invorderingsrisico's en daarmee de waardering van de vorderingen gecontroleerd en wij merken op dat als gevolg van diverse steun- en coulanccemaatregelen (door het rijk dan wel de gemeente) nog geen sprake is van grote mutaties in de oninbare vorderingen.
- Subsidieverstrekkings: uw gemeente heeft in de algemene subsidieverordening een hardheidsclausule opgenomen. Hierin staat dat het college in bijzondere gevallen kan afwijken. Dit houdt in dat - ondanks het feit dat gesubsidieerde instellingen niet alle prestaties hebben geleverd - de subsidies op basis van de hardheidsclausule kunnen worden vastgesteld en hiermee als rechtmatig worden beschouwd.

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Grondexploitatie

- Voor de grondexploitatie hebben wij het proces, de dossiervorming en de onderbouwingen beoordeeld waarop het management de geactualiseerde schattingen heeft gebaseerd. Wij hebben onder andere de realisatie en de geactualiseerde schattingen ultimo 2021 versus de schattingen in de jaarrekening 2020 geanalyseerd ('backtesting'). Hierbij concluderen we dat de mate van realisatie achterblijft op de begroting.
- Uw gemeente participeert in de Gemeenschappelijke regeling Nieuw Reijerwaard. Dit betreft het realiseren van een bedrijventerrein, de nog te realiseren kosten en opbrengsten zijn met € 79,4 miljoen respectievelijk € 187,3 miljoen hoog. De grondexploitatie sluit momenteel op een positief saldo van € 0,6 miljoen euro. Gezien de onzekerheid die in het project zit, met name het effect van eventuele toekomstige negatieve prijsontwikkelingen, is dit een heel beperkte marge.
- Op grond van het BBV heeft uw gemeente in het boekjaar 2021 € 1,16 miljoen winst genomen op de grondexploitaties (2020 € 1,56 miljoen). Deze winstname ziet grotendeels toe op het complex Cornelisland. Daarnaast is voor complex Het Zand voor € 0,15 miljoen winst teruggenomen en is een verliesvoorziening gevormd voor € 0,64 miljoen.

Sociaal domein | gevolgen COVID-19

- De financiële impact van COVID-19 op het sociaal domein is beperkt. De gemeente heeft tijdig en voldoende beheersmaatregelen getroffen waarmee het de financiële effecten van COVID-19 voor het sociaal domein over 2021 tot een minimum heeft beperkt.
- Eén van de maatregelen die het kabinet gebruikt om ondernemers te steunen tijdens de COVID-19 crisis is de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Als onderdeel van de controle van de SiSa-bijlage hebben wij deze regeling gecontroleerd. Wij hebben hierbij vastgesteld dat de Tozo uitkeringen juist en rechtmatig zijn verstrekt. Tevens hebben wij vastgesteld dat uw gemeente een Misbruik & Oneigenlijk gebruik (M&O)-beleid heeft vastgesteld, geïmplementeerd en zichtbaar naleeft, waarmee ook is voldaan aan deze kwalitatieve vereiste.

Sociaal domein

- In 2022 is de controle over 2021 soepel verlopen. De verantwoorde bestedingen vanuit de zorgaanbieders waren eenvoudig aan te sluiten op de financiële administratie.
- In het boekjaar 2021 is er sprake van een overschrijding op de lasten ten opzichte van de gewijzigde begroting in het sociaal domein. Dit is te verklaren door het feit dat de begroting 2021 in verband met de effecten van de COVID-19 crisis noodgedwongen is gebaseerd op 2020. Daarnaast heeft de COVID-19 crisis de uitgaven in het sociaal domein sowieso minder voorspelbaar gemaakt. Wij hebben vastgesteld dat het procentueel om een overschrijding van 2,3% gaat ten opzichte van de gerealiseerde lasten over 2021 en is daarmee zeer beperkt.
- Op basis van de door ons uitgevoerde controle moeten wij de zorgkosten waarvoor géén productieverantwoording met controleverklaring is aangeleverd aanmerken als onzeker. Voor Wmo is dit € 0,4 miljoen en voor Jeugd is € 0,01 miljoen aangemerkt als onzeker. Dit is overeenkomstig voorgaand jaar.

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Naleving van de Europese aanbestedingsregels

Wij hebben in 2021 geen onrechtmatigheden geconstateerd als gevolg van het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels.

Begrotingsrechtmatigheid

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van de overschrijding(en) naar de analyse van de begrotingsrechtmatigheid, zoals opgenomen in het hoofdstuk 'Analyse van begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid' van de jaarrekening. Hiermee legt het college verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2021. De geconstateerde lastenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig zijn aangemerkt, wegen mede op basis van de analyse van het college voor een bedrag van € 0,2 miljoen mee in ons rechtmatigheidsoordeel. Dit heeft niet geleid tot een andere strekking van ons rechtmatigheidsoordeel. Een begrotingsoverschrijding op een drietal investeringskredieten zijn onrechtmatig, echter de omvang van deze overschrijdingen (€ 0,2 miljoen) is niet materieel en raken derhalve eveneens niet de strekking van onze controleverklaring.

Frauderisicoanalyse

Uw college heeft begin 2022 de geactualiseerde frauderisicoanalyse vastgesteld. Wij onderschrijven het belang van een dergelijke analyse. Wij hebben vastgesteld dat u op een adequate wijze opvolging geeft aan integriteitsmeldingen. Tijdens onze controle over 2021 zijn door ons geen fraudegevallen geconstateerd.

Rechtmatigheidsverantwoording

Onder voorbehoud van parlementaire goedkeuren moeten gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen per verslagjaar 2022 zelf in de jaarrekening verantwoording afleggen over de rechtmatige totstandkoming van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties. De accountant beperkt zich dan tot een oordeel over de betrouwbaarheid van de jaarrekening.

De gemeente Ridderkerk heeft ervoor gekozen om de jaarstukken 2021 te gebruiken als proefjaar voor de rechtmatigheidsverantwoording. Dit zorgt voor de bijzondere situatie dat de jaarrekening twee rechtmatigheidsoordelen bevat: één rechtmatigheidsoordeel van het college en één van de accountant.

Voor de volledigheid merken wij op dat wij geen specifieke werkzaamheden op de rechtmatigheidsverantwoording van het college hebben uitgevoerd. Wij hebben controlewerkzaamheden verricht om tot ons eigen rechtmatigheidsoordeel te komen.

Wel stellen wij vast dat de door het college geconstateerde afwijkingen aansluiten op de afwijkingen die in onze eigen controle naar voren zijn gekomen.

Er is, als gevolg van wet- en regelgeving, een belangrijk verschil tussen de rechtmatigheidsverantwoording van het college en ons oordeel inzake rechtmatigheid. In de rechtmatigheidsverantwoording van het college tellen alle afwijkingen mee in het oordeel. In ons rechtmatigheidsoordeel tellen niet alle afwijkingen mee in het oordeel, zie hiervoor ook pagina 20 van dit accountantsverslag. Als gevolg hiervan wijken de oordelen van elkaar af, terwijl de geconstateerde afwijkingen exact gelijk aan elkaar zijn.

Bestuurlijke samenvatting

Onze belangrijkste conclusies als basis voor de controleverklaring

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2021. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend (geweest) voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- Het normenkader 2021, dat op 22 februari 2022 is vastgesteld door het college en ter kennisgeving is aangeboden aan de gemeenteraad.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2021 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Bij de jaarrekening 2021 van de gemeente Ridderkerk hebben wij een [REDACTED] controleverklaring verstrekt

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2021 van de gemeente Ridderkerk uitgevoerd en hebben een [REDACTED] controleverklaring verstrekt voor zowel betrouwbaarheid als rechtmatigheid.

Wij hebben geen niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot het vermogen en het resultaat

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze minimumdrempel, die van invloed zijn op het vermogen en/of het resultaat van de gemeente. Wij hebben deze niet-gecorrigeerde controleverschillen opgenomen in [Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen](#).

Wij hebben controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot rechtmatigheid

De in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2021, zijn in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2021.

Op basis van onze controlewerkzaamheden en de toelichting in de jaarrekening (hoofdstuk: 'Analyse van begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid') constateren wij dat de begrotingsoverschrijdingen voor een bedrag van € 0,2 miljoen meewegen in ons rechtmatigheidsoordeel. Kredietoverschrijdingen hebben in 2021 geleid tot onrechtmatigheden van € 0,2 miljoen.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot SiSa

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage 2021 geconstateerd.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel, die van invloed zijn op de WNT. Voor de controle van de WNT hebben wij onze interne specialisten ingezet.

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van uw gemeente. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de toelichting op de jaarrekening 2021, onder 'Grondslagen'.

Wij hebben het door het college en het ambtelijk management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsvraagstukken en de toegepaste inschattingen goed onderbouwd en redelijk zijn, en consistent zijn gebruikt.

Bestuurlijke samenvatting

Onze belangrijkste conclusies als basis voor de controleverklaring

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Ridderkerk

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectievelijke zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in [Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging](#).

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening 2021.

De grondslagen zijn toegepast met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. De grondslagen zijn aanvaardbaar.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.

De jaarstukken 2021 van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag 2021 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- De jaarrekening 2021 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten met toelichting en de SiSa-bijlage).

De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (over onder andere weerstandsvermogen en risicobeheersing, bedrijfsvoering en verbonden partijen) het jaarverslag.

Op basis van de Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen. Als onderdeel van dit vereiste hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de vereiste informatie bevat op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV.
- Wij hebben, voor zover wij kunnen beoordelen, vastgesteld dat de verklaringen van het college van burgemeester en wethouders in het jaarverslag, en de andere informatie zoals opgenomen in de jaarstukken, verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.
- Wij hebben vastgesteld dat de verklaringen in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.

Bevindingen jaarrekening

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is afgenomen

Het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, maakt een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd. De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming.

Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten over het boekjaar 2021 bedraagt € 1,9 miljoen nadelig. Per saldo is tussentijds € 6,6 miljoen aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2021 circa € 4,7 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het overzicht hiernaast hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2021 circa 58,6% van het balanstotaal (ultimo 2020: 57,2% van het balanstotaal) en is licht afgenomen ten opzichte van 2020.

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar is weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemming. Deze tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de onttrekkingen aan en stortingen in reserves gedurende het boekjaar. Deze mutaties in reserves vinden plaats op basis van door de gemeenteraad genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de eerdere politieke besluitvorming.

Wat het voorgaande concreet betekent voor uw gemeente hebben wij in het overzicht hiernaast weergegeven.

Eigen vermogen (x € 1 miljoen)	2021	2020	2019	2018
Eigen vermogen per 1 januari	95,6	54,8	58,4	58,5
Tussentijdse resultaatbestemming	-/- 6,6	42,1	5,2	4,6
Gerealiseerd resultaat	4,7	-/- 1,3	1,6	4,5
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten	-/- 1,9	40,8	-/- 3,6	-/- 0,1
Eigen vermogen per 31 december	93,7	95,6	54,8	58,4

Exploitatieresultaat (x € 1 miljoen)

Totale baten	154,6
Totale lasten	-/- 156,5
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten	-/- 1,9
Af: stortingen in reserves	-/- 40,6
Bij: onttrekkingen aan reserves	47,2
Saldo mutaties reserves	6,6
Gerealiseerd resultaat	4,7

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Het overzicht van baten en lasten over het boekjaar 2021 laat een nadelig gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten van € 1,9 miljoen zien, ten opzichte van een begroot nadelig saldo van € 8,0 miljoen (begroting na wijziging).

De jaarrekening 2021 sluit – na verwerking van de mutaties in reserves – met een voordelig gerealiseerd resultaat van circa € 4,7 miljoen. Het gerealiseerde totaalsaldo baten en lasten in 2021 wordt grotendeels verklaard door de grootste voordelen op de lasten ten opzichte van de begroting na wijziging op de volgende programma's:

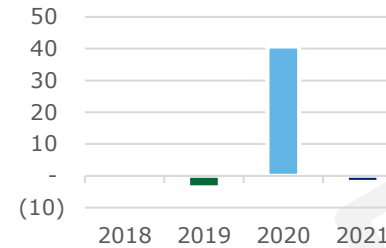
- Programma 8 Gezondheid en Duurzaamheid: € 1,1 miljoen
- Programma 9 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en maatschappelijk vastgoed: 4,9 miljoen

In 2020 was er sprake van een positief gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten van 41 miljoen. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door de verkoop van de aandelen Eneco van ruim € 46 miljoen.

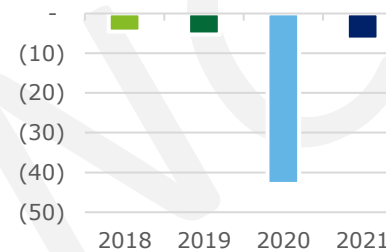
In de programmaverantwoording geeft het college per programma op hoofdlijnen een verklaring voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging.

De gemeente heeft de belangrijkste verschillen toegelicht en heeft de financiële impact ervan in kaart gebracht. In de paragraaf [Begrotingsrechtmatigheid](#) van onze rapportage gaan wij nader in op de verschillen tussen de begrote en de werkelijke lasten in het kader van de begrotingsrechtmatigheid.

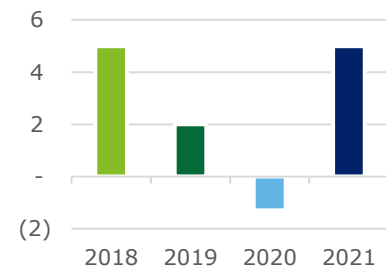
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten
(x € 1 miljoen)

Mutaties in reserves
(x € 1 miljoen)

Gerealiseerd resultaat
(x € 1 miljoen)

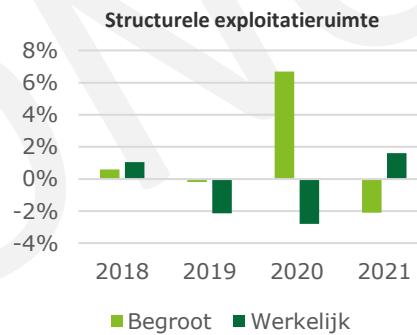
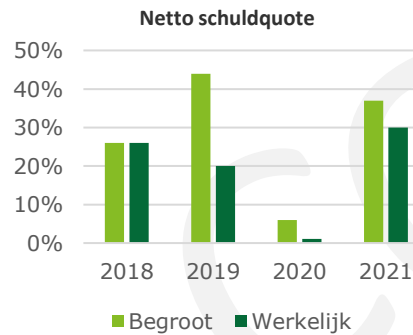
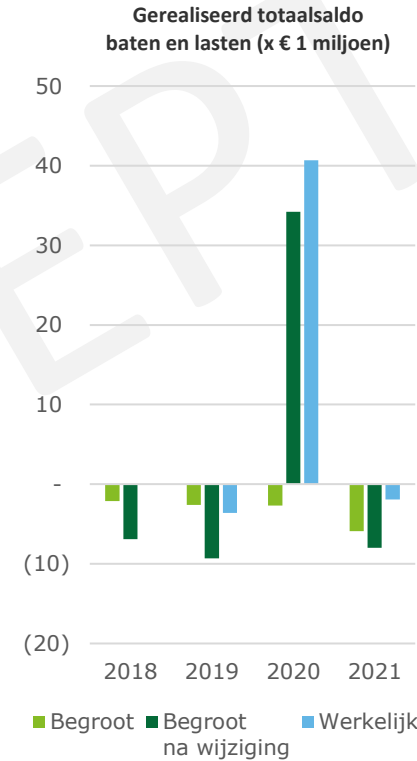
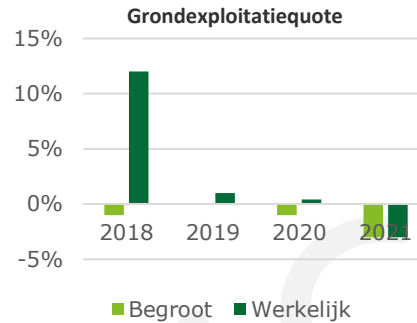
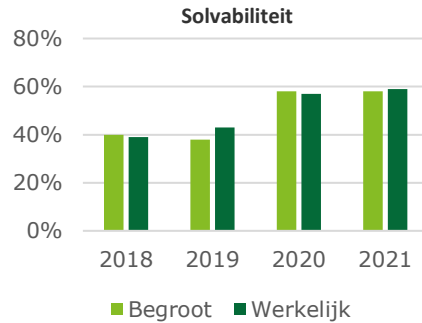

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Kengetallen voor gemeente Ridderkerk (begroot en werkelijk over de periode 2018-2021)

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Voorspellende waarde van uw begroting

De jaarrekening 2021 sluit met een positief gerealiseerd resultaat van circa € 4,7 miljoen.

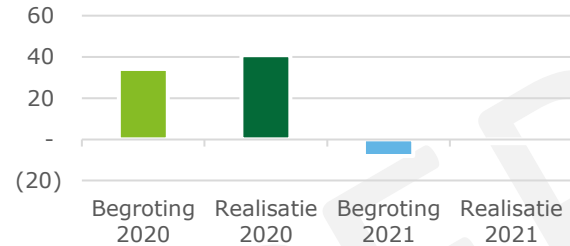
De begroting is voor uw gemeente een belangrijk sturingsinstrument. Het is een kaderstellend document waarmee de gemeenteraad financiële en beleidsmatige kaders vaststelt waarbinnen het college haar beleid en doelen kan realiseren. Om inzicht te krijgen in de mate waarin uw organisatie in staat is om het gerealiseerde resultaat te voorspellen, hebben wij het resultaat volgens begroting afgezet tegen het gerealiseerde resultaat volgens de jaarrekeningen 2020 en 2021.

Het rekeningresultaat over 2021 wijkt, net als voorgaande boekjaren, af van het begrote rekeningresultaat (na wijziging). Voor het nadere inzicht op deze afwijkingen verwijzen wij naar pagina 7 en 8 van de jaarrekening 2021.

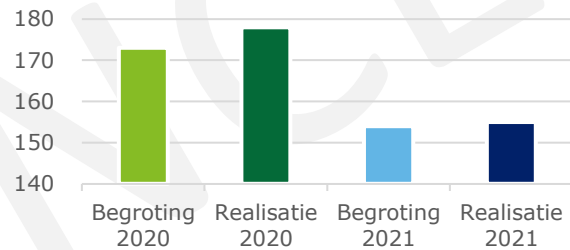
Verderop in ons verslag gaan wij nader in op de begrotingsrechtmatigheid. Daarbij vragen wij tevens aandacht voor het tijdig opstellen en verwerken van begrotingswijzigingen.

Overigens constateren wij in de gehele gemeentelijke sector relatief grote verschillen tussen de begroting (na wijziging) en de realisatie.

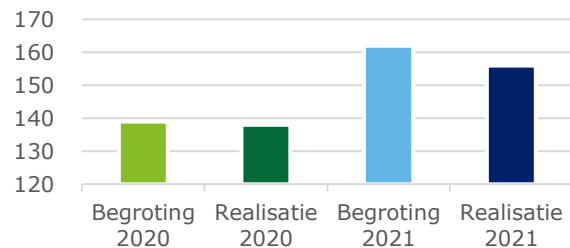
Saldo baten en lasten | Begroting vs realisatie
(x € 1 miljoen)

Baten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves)
(x € 1 miljoen)

Lasten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves)
(x € 1 miljoen)

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Het weerstandsvermogen is afgenomen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit op basis van de door de gemeente geschatte risico's. Beiden zijn gemuteerd in 2021; de ratio weerstandsvermogen inclusief coronarisico's is met 3,1 afgenomen, maar kan nog steeds als sterk worden aangemerkt.

Beschikbare weerstandscapaciteit

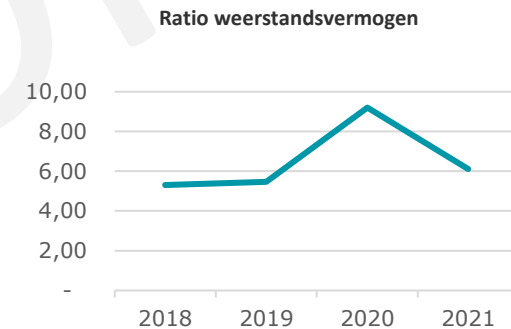
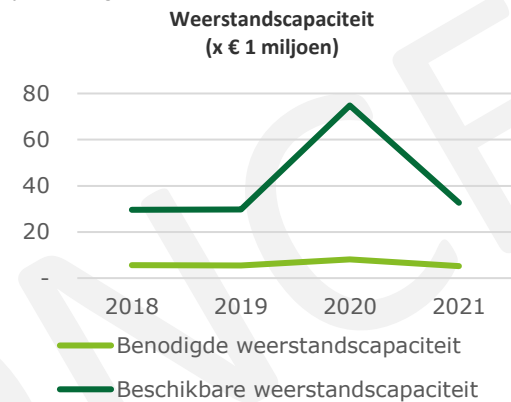
De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 32,7 miljoen (2020: € 74,8 miljoen). Het verschil in de beschikbare weerstandscapaciteit tussen 2020 en 2021 wordt voornamelijk veroorzaakt voor de verkoop van de Eneco aandelen in 2020, wat heeft gezorgd voor een forse toename van het eigen vermogen in 2020. De beschikbare weerstandscapaciteit in 2021 is daardoor fors afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar, maar is nog ruimschoots toereikend.

Benodigde weerstandscapaciteit

De inventarisatie van risico's – die in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag is opgenomen – geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een schatting van de kans dat het geïdentificeerde risico zich voordoet, om daarmee de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen. Daarbij geeft het college een doorlopend inzicht in de grootste risico's (qua financiële impact en kans) voor uw gemeente, en is vermeld welke risico's zijn vervallen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook is een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de belangrijkste risico's. Uw gemeente heeft op basis van deze risico-inventarisatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Het berekende bedrag voor specifieke risico's bedraagt € 5,3 miljoen (2020: € 8,1 miljoen).

Ten opzichte van 2020 is hiermee sprake van een afname van de gekwantificeerde risico's met € 2,8 miljoen.

Uw weerstandscapaciteit van € 32,7 miljoen is ruimschoots toereikend in relatie tot de berekende risico's van € 5,3 miljoen. Dit heeft het college inhoudelijk nader toegelicht in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

De voorraad onderhanden werk

De balanspost met de belangrijkste schattingen in de jaarrekening betreft de voorraad onderhanden werk, waaronder de bouwgronden in exploitatie (grondexploitatie). Deze balanspost is door het saldo ultimo 2021 ad € 4,6 miljoen relevant voor de accountantscontrole, maar ook door de schattingen die een rol spelen bij het ramen van de in 2022 e.v. nog te realiseren baten ad € 8,0 miljoen en lasten ad € 9,8 miljoen. De nog te realiseren baten en lasten vormen samen met de boekwaarde de basis voor de waardering in de jaarrekening, oftewel het verwachte resultaat bij afsluiting van de projecten. Dit leidt tot een voorziening indien het college verwacht dat het project verlieslatend is en tot (tussentijdse) winstneming bij een verwachte winst. Voor de waardering van grondexploitatie dient de gemeente per individueel project te bepalen of de gemeente de boekwaarde plus de in de toekomst nog te realiseren kosten en opbrengsten, naar beste schatting, terugverdiend. Ultimo 2021 gaat het om 2 individuele projecten.

Ten behoeve van de waardering van de bouwgronden in exploitatie per balansdatum, dient de gemeente per individuele grondexploitatie te bepalen of de boekwaarde plus de in de toekomst nog te realiseren kosten en opbrengsten, naar de beste inschatting, terugverdiend zal worden. De gemeente Ridderkerk schat per 31 december 2021 in dat er voor Het Zand sprake zal zijn van toekomstige verliezen en daardoor een voorziening is gevormd van € 0,64 miljoen. Dit is in overeenstemming met het Besluit Begroting en verantwoording.

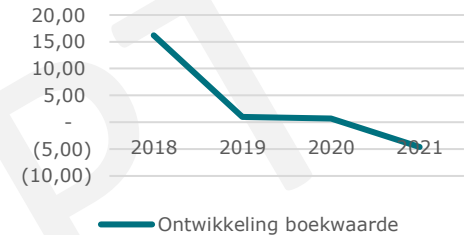
Het controleproces van de waardering van de voorraad onderhanden werk

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot vijf P's:

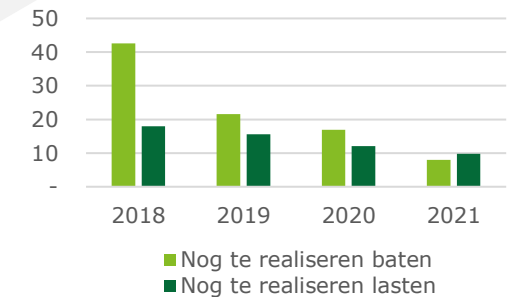
- **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse gemaakt van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavels, appartementen, etc.) in de projecten, in relatie tot de huidige marktvrage in de gemeente?
- **Prijs:** de verkoopprijzen van woningen, en dus van grond, hebben langere tijd onder druk gestaan. Deze situatie is omgeslagen in een grote vraag naar woningen en grond, waardoor de grondprijs zich in een hoog tempo in positieve zin ontwikkelt. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke grondprijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de positieve marktontwikkelingen?
- **Plankosten:** door de toenemende vraag naar woningen en dus naar bouwcapaciteit is sprake van een toenemende stijging van de bouwkosten. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke prijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de hierbij horende prijsontwikkelingen?
- **Parameters:** zijn de parameters voor kosten en opbrengstenstijgingen opportuun, beredeneerd vanuit de huidige situatie en de best mogelijke inschatting van de toekomstige ontwikkeling van de grondprijzen en de plankosten?

De 5 P's vormen de basis voor de actualisatie van de grondexploitaties zoals opgenomen in uw paragraaf 'Grondbeleid'.

Totale boekwaarde bouwgronden in exploitatie (x € 1 miljoen)

Overzicht nog te realiseren baten en lasten (x € 1 miljoen)

Uit deze figuren blijkt dat de boekwaarde en/of de geraamde baten en lasten van de bouwgronden in exploitatie in 2021 ten opzichte van 2020 afgenomen zijn.

Parameters

Bij de controle van de gehanteerde parameters (kostenstijging, opbrengstenstijging, disconteringsvoet en rente) hebben wij geen materiële afwijkingen geconstateerd. Daarmee achten wij de parameters voor de waardering van de grondexploitatie aanvaardbaar.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Vorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor het actualiseren van de grondexploitaties – vooral de uitgangspunten voor planning (fasering), programmering en prijsbeleid, maar ook de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en de gehanteerde rekenrente (rente-omslagmethode), hebben wij het volgende in overweging genomen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn, en of de veronderstellingen redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.
- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen, met andere woorden: is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente?
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden: is historische informatie representatief voor toekomstige situaties?).

De grondexploitaties zijn door het college voor de jaarrekening 2021 opnieuw doorgerekend (geactualiseerd), en waar nodig zijn de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd, en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening noodzakelijk is.

Tussentijdse winstneming

In juli 2019 heeft de commissie BBV de notitie 'Grondbeleid in begroting en jaarstukken' gepubliceerd. Hierin is opgenomen dat gemeente voor tussentijdse winstneming de 'Percentage Of Completion methode' (POC-methode) moeten toepassen. Hierbij geldt dat gemeenten, indien aan een aantal voorwaarden is voldaan, tussentijds winst moeten nemen.

Voor het toepassen van de POC-methode is het van belang dat uw gemeente het resultaat betrouwbaar kan schatten. Ook moet er sprake zijn van verkochte grond en gerealiseerde kosten.

Op grond van de POC-methode heeft uw gemeente in het boekjaar 2021 voor € 1,16 miljoen aan tussentijdse winst genomen op de grondexploitaties (2020: € 1,56 miljoen). Daarnaast is voor complex Het Zand voor € 0,15 miljoen winst teruggenomen en is een verliesvoorziening gevormd voor € 0,64 miljoen.

Prijs-component (opbrengsten)

De nog te realiseren opbrengsten bedragen € 8,0 miljoen. Bij deze controle hebben wij onder andere een aansluiting gemaakt met de plangebieden (juistheid aantal m²'s) en een vergelijking met gerealiseerde grondprijzen in het verleden. Hierbij hebben wij geen materiële afwijkingen geconstateerd.

Plankosten (ontwikkeling)

In 2021 zijn voor de plankosten gedegen P*Q-ramingen opgesteld. Wij hebben vastgesteld dat de ingerekende plankosten niet onaannemelijk zijn en hebben wij geen materiële bijstellingen in 2021 geconstateerd.

Kostenontwikkeling

De afgelopen maanden is sprake geweest van een forse stijging van bepaalde kostensoorten, waaronder bouwmaterialen. Dit kan een belangrijke impact hebben op de omvang van de nog te maken kosten. Gezien de korte doorlooptijd van beide projecten leidt dit niet tot materiële afwijkingen.

Belangrijkste bevindingen inzake waardering grondexploitaties

Als onderdeel van de controle van de waardering van de bouwgronden in exploitatie voeren wij een risicoanalyse uit ter bepaling van het risicoprofiel van de individuele grondexploitaties en de hierdoor bestaande kans op een materiële fout in de waardering ervan. Hierbij betrekken wij de huidige boekwaarde, het geprognosticeerde resultaat, en de aard en omvang van de nog te realiseren baten en lasten (liggen hier bijvoorbeeld al contracten of overeenkomsten aan ten grondslag of niet).

Naast de hiervoor genoemde elementen spelen bij de risicoclassificatie van de individuele projecten ook de aard van het project, de programmering en de doorlooptijd een belangrijke rol.

Op grond van onze risicoanalyse hebben wij geconcludeerd dat de grootste risico's van grondexploitaties toeziet op stijgende bouwkosten.

Wij hebben de grondexploitaties beoordeeld. Bij enkele plannen hebben wij geconstateerd dat de realisatie van kosten en opbrengsten achterblijven op de planning. Wij adviseren om in 2022 uw grondexploitatieprojecten nader te actualiseren en te beoordelen of baten en lasten waar in de berekening rekening mee gehouden wordt nog gerealiseerd gaan worden.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Vorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2021 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aannemelijk aangemerkt

Wij hebben op grond van de door ons verrichte werkzaamheden inzake de waardering van de grondexploitaties vastgesteld dat uw gemeente:

- Beschikt over actuele ramingen van de nog te realiseren baten en lasten
- Beschikt over een deugdelijke onderbouwing van de gehanteerde uitgangspunten in de grondexploitaties
- Een niet onaannemelijk niveau heeft bepaald van de nog te maken plan- en civiele kosten.

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2021 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aannemelijk aangemerkt.

Verder merken wij volledigheidshalve op dat wij voor de waardering van de grondexploitatie per 31 december 2021 de per die datum vastgestelde projectkaders en genomen besluiten betrokken hebben bij de controle van de waardering. Er is geen rekening gehouden met de effecten van eventuele toekomstige, nog vast te stellen, ambities van uw gemeente.

Gemeenschappelijke regeling Nieuw Reijerwaard

Uw gemeente participeert tezamen met de gemeenten Barendrecht en Rotterdam in de gemeenschappelijke regeling Nieuw Reijerwaard. Deze gemeenschappelijke regeling heeft als belangrijkste doel het realiseren van een bedrijventerrein. De organisatie wordt gecontroleerd door een andere externe accountant. Conform de voorschriften hebben wij een dossierreview uitgevoerd bij de accountant en daarbij vastgesteld dat wij kunnen steunen op de werkzaamheden van de externe accountant van de gemeenschappelijke regeling.

Wij onderkennen net als in voorgaand jaar een verhoogd risicoprofiel ten aanzien van deze grondexploitatie. De nog te realiseren kosten en opbrengsten zijn met € 79,4 miljoen respectievelijk € 187,3 miljoen onverminderd hoog. De grondexploitatie sluit momenteel op een positief saldo van € 0,6 miljoen euro. Gezien de onzekerheid die in het project zit, is dit een heel beperkte marge.

Wij constateren voor boekjaar 2021 dat de mate van realisatie van de kosten en de opbrengsten opnieuw achter blijft op de begroting. Op de kosten is een onderrealisatie zichtbaar van € 22,7 miljoen en op de opbrengsten en onderrealisatie van € 12 miljoen. Wel constateren wij dat verkopen op de duurdere kavels gerealiseerd zijn.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Begrotingsrechtmatigheid

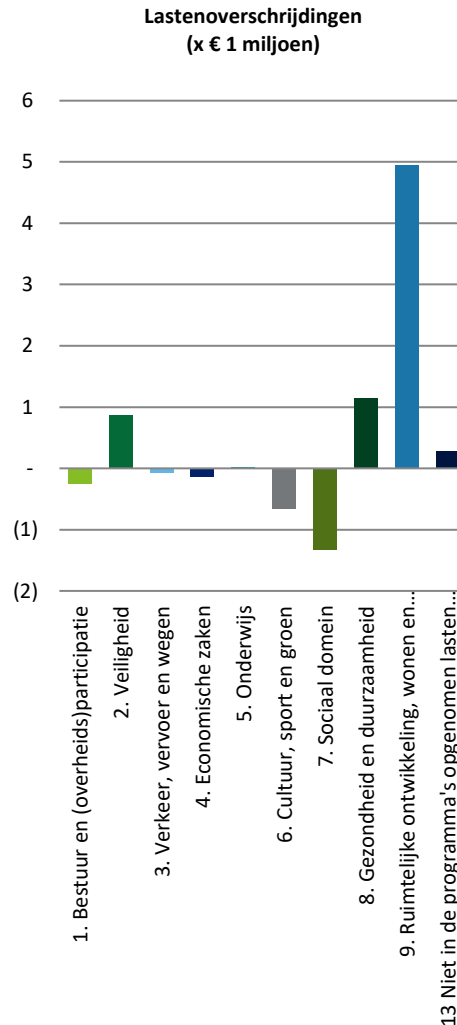
Begrotingsoverschrijdingen zijn adequaat toegelicht in de jaarrekening

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2021, hebben wij een controle uitgevoerd op de begrotingsrechtmatigheid. De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moet de gemeenteraad zelf nader invullen en concretiseren. Dit gebeurt met het vaststellen van de begroting en via de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de lasten binnen de begroting blijven en het college belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat zij hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de Commissie BBV. Het overschrijden van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft de accountant niet in alle gevallen mee te wegen in zijn rechtmatigheidsoordeel. De kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen en zijn in te delen in de categorieën als genoemd in de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de commissie BBV.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moeten wij kijken naar de lastenoverschrijdingen per programma. Wij hebben in de figuur hieronder de programma's met lastenoverschrijdingen opgenomen.

Voor de begrotingsrechtmatigheid moeten wij kijken naar de lastenoverschrijdingen per programma. In de figuur hieronder hebben wij de programma's met een lastenoverschrijding opgenomen.

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van en toelichting op deze overschrijdingen naar de analyse begrotingsrechtmatigheid zoals opgenomen in het hoofdstuk 'Analyse van begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid' in de jaarrekening. Hiermee legt het college aan de gemeenteraad verantwoording af over de begrotingsrechtmatigheid van de lasten over 2021. Van de geconstateerde kostenoverschrijdingen weegt een bedrag van € 0,2 miljoen mee in ons rechtmatigheidsoordeel. De oorzaken van de overschrijdingen betreffen hogere tarieven en extra inzet van externen door COVID-19. De overschrijdingen die meewegen in het oordeel hebben geen gevolgen voor de strekking van het rechtmatigheidsoordeel in de controleverklaring.

Kredietoverschrijdingen

Kredietoverschrijdingen vereisen conform de Kadernota Rechtmatigheid van de commissie BBV – vergelijkbaar met kostenoverschrijdingen in het overzicht van baten en lasten – autorisatie van de gemeenteraad. Indien een overschrijding niet door de raad is geautoriseerd, is deze strikt genomen onrechtmatig. Afspraken hierover tussen de gemeenteraad en het college kunnen zij nader vastleggen in de financiële verordening ex art. 212 Gemeentewet. Van de geconstateerde kredietoverschrijdingen weegt een bedrag van € 0,2 miljoen mee in ons rechtmatigheidsoordeel.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Fraude, integriteit, en naleving wet- en regelgeving

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving

Bij onze controle vragen wij u jaarlijks inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking kan bevatten door fraude of het overtreden van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van de inschattingen, het proces dat u daarbij hanteert, en de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad. Tijdens deze gesprekken heeft uw organisatie aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken.

In onze managementletter hebben wij gerapporteerd over fraude en integriteit, en de stappen die uw gemeente hierin heeft gezet. Wij hebben vastgesteld dat uw college in januari 2022 de frauderisicoanalyse heeft vastgesteld. Dit draagt bij aan de bewustwording van de risico's die u als organisatie loopt. Wij adviseren u deze frauderisicoanalyse periodiek te actualiseren.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersingsmaatregelen voor de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en efficiency van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, doordat sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen of verkeerd voorstellen van zaken, of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben de accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast, in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Fraude en integriteit

Jaarlijks verkrijgen wij inzicht in de integriteitsmeldingen, die wij vervolgens doorspreken met uw ambtelijke organisatie. Wij hebben op basis van onze controle en de besprekingen geen integriteitsmeldingen of fraudegevallen geconstateerd.

Onze conclusie is voorts dat uw gemeente op een adequate wijze opvolging geeft aan geïdentificeerde integriteitskwesties, en hierover tijdig met ons in contact treedt.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Overige bevindingen

Naleving van de Europese aanbestedingsregels

Uw gemeente voert in het kader van de controle op de naleving van de Europese aanbestedingsregels jaarlijks een uitgebreide 'spendanalyse' uit, die in samenspraak met ons tot stand komt en waarbij de organisatie voorbereidende werkzaamheden uitvoert op basis van onze selecties.

Wij constateren over 2021 geen onrechtmatigheden door het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels.

COVID-19

Wij sommen hier de belangrijkste effecten op die COVID-19 heeft (gehad) op 2021 in uw gemeente:

- **Waardering vorderingen:** als gevolg van financiële problemen of tekorten bij debiteuren en andere soorten schuldenaars bestaat er een toegenomen risico op het niet ontvangen van vorderingen. Wij hebben de invorderingsrisico's, en daarmee de waardering van de vorderingen, gecontroleerd, en merken op dat er vooralsnog geen sprake is of zou moeten zijn van grote mutaties in de voorziening voor oninbare vorderingen.
- **Subsidieverstrekkingen:** uw college is in bepaalde gevallen niet overgegaan tot het terugvorderen van subsidies (in gevallen waarin de prestatie door de effecten van/maatregelen vanwege COVID-19 niet (geheel) geleverd is). De gemeenteraad is hierover geïnformeerd. Dit houdt in dat, ondanks het feit dat de gesubsidieerde instellingen niet alle prestaties hebben geleverd, het college de subsidies op basis van dit besluit kan vaststellen en wij deze subsidies daarmee als rechtmatig vastgesteld beschouwen

- **Tozo:** één van de maatregelen die het kabinet (heeft) gebruikt om ondernemers te steunen tijdens de COVID-19 crisis is de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Als onderdeel van de controle van de SiSa-bijlage hebben wij deze regeling gecontroleerd. Uw gemeente is, ondanks een snelle invoering en de wijzigingen hierin, gedurende 2021 in staat geweest aantoonbaar te voldoen aan de gestelde rechtmatigheidseisen. Zowel uw interne controlewerkzaamheden als onze zelfstandig uitgevoerde dossiercontroles bevestigen deze uitkomst.

De Nota verwachtingen accountantscontrole schrijft daarnaast voor dat wij een kwalitatieve toets moeten verrichten op uw beleid inzake Misbruik en Oneigenlijk (M&O) beleid voor de Tozo-regeling. Wij stellen vast dat uw gemeente een M&O-beleid heeft vastgesteld met daarin de getroffen interne beheersmaatregelen, zoals de controle achteraf, en de wijze waarop u gebruikmaakt van het Inlichtingenbureau. Wij hebben vastgesteld dat uw gemeente het M&O-beleid heeft nageleefd, waarmee is voldaan aan deze kwalitatieve vereiste.

Sociaal domein | Gevolgen COVID-19

Wij hebben in de managementletter 2021 gerapporteerd over de bijzondere gevolgen van COVID-19 voor het sociaal domein. Hieronder voorzien wij u van een beknopte actualisatie. De financiële gevolgen voor de gemeente zien toe op de volgende onderdelen:

- **Continueren van reguliere zorg:** Voor zover mogelijk hebben de zorgverleners de reguliere zorg gecontinueerd en volstaat ter zake de interne beheersing die in afgelopen jaren voldoende heeft gefunctioneerd.
- **Leveren van alternatieve zorg:** Voor zover zorgleveranciers de reguliere zorg niet konden continueren, mochten zij alternatieve zorg leveren.

- De verantwoording en afrekening hiervan vindt op dezelfde wijze plaats als de afrekening van reguliere zorg.

Wij merken op dat de gemeente voldoende (extra) interne beheersmaatregelen heeft getroffen om de zorgverlening te continueren, en de (mogelijke) financiële effecten van COVID-19 voor het sociaal domein in beeld te brengen en te beheersen. Dit blijkt uit het feit dat de zorg is gecontinueerd en de verzoeken voor en de omvang van continuïteitsbijdragen en meerkosten COVID-19 qua omvang beperkt zijn.

Sociaal domein | PGB-bestedingen

De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft – net als in voorgaande jaren – bij de PGB-verantwoordingen voor Jeugd en Wmo over 2021 een controleverklaring met beperking verstrekt. De PGB-bestedingen over 2021 bedragen circa € 1 miljoen (2020: € 1,3 miljoen).

Uw organisatie heeft de voorgaand jaar getroffen aanvullende interne beheersmaatregelen en interne controles ook over 2021 gehandhaafd c.q. uitgevoerd. Hiermee is voldoende zekerheid verkregen over de prestatielevering en rechtmatigheid van de PGB-bestedingen. In dit kader is onder andere nader onderzoek uitgevoerd bij een representatief aantal gebruikers van deze PGB-gelden.

Met de getroffen beheersmaatregelen en uitgevoerde interne controles is voor de PGB-bestedingen over 2021 voldoende zekerheid verkregen wat betreft zowel de betrouwbaarheid als rechtmatigheid van deze bestedingen.

Interne beheersing

Interne beheersing

Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2021

Managementletter 2021, toegespitst op de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2021 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle was primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

Voor de bevindingen van de interim-controle verwijzen wij naar onze managementletter 2021 van 26 november 2021.

In de managementletter hebben wij een aantal aandachtspunten voor het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2021 benoemd. Als onderdeel van onze werkzaamheden voor de jaarrekening zijn wij nagegaan of deze aandachtspunten voldoende zijn opgevolgd. Voor zover de opvolging en/of onze controle ervan hiertoe aanleiding geven, hebben wij onze bevindingen in dit accountantsverslag bij het betreffende onderwerp verwerkt.

IT-audit

In het kader van de jaarrekeningcontrole over boekjaar 2021 heeft Deloitte IT-audit werkzaamheden uitgevoerd bij de BAR-organisatie. Wij hebben IT-auditwerkzaamheden verricht omtrent de opzet, het bestaan en de werking van de General IT Controls ("GITCs") binnen de IT-omgeving van de BAR-organisatie.

In onze beoordeling van de GITCs hebben wij beheersmaatregelen binnen de volgende drie deelgebieden getoetst:

- Toegangsbeheersing: beheersmaatregelen die verzekeren dat enkel geautoriseerde personen toegang hebben tot de IT-systemen, en enkel voor zover dat benodigd is uit hoofde van de functie.
- Wijzigingsbeheer: beheersmaatregelen die verzekeren dat enkel geautoriseerde wijzigingen worden doorgevoerd en dat deze wijzigingen op een adequate wijze zijn getest voordat ze naar productie worden gebracht.
- Datacenter en netwerkooperaties: beheersmaatregelen die verzekeren dat geautomatiseerde gegevensverwerking en opslag op betrouwbare wijze plaatsvindt.

Uit onze werkzaamheden zijn bevindingen naar voren gekomen met een diversiteit aan impact. Op basis van deze bevindingen concluderen wij dat de kwaliteit van de GITCs op dit moment nog onvoldoende is om in het kader van de (financiële) audit een systeemgerichte controleaanpak de ondersteunen.

Voor onze inhoudelijke bevindingen en de resterende aanbevelingen inzake de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking verwijzen wij kortheidshalve naar onze IT-rapportage van 19 mei 2022.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving inclusief cybersecurity behoeft verdere aandacht

De bevindingen op de kwaliteit van de GITC's leiden ertoe dat de gemeente en wij niet zonder meer kunnen steunen op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Dit leidt tot de volgende risico's en (extra) werkzaamheden:

- Uw gemeente loopt een verhoogd risico op tekortkomingen in de geautomatiseerde gegevensverwerking die bijvoorbeeld kunnen resulteren in niet-betrouwbare data c.q. cijfers en een grote(re) impact kunnen hebben indien sprake is van cybersecurity incidenten.
- Het niet zonder meer kunnen steunen op de geautomatiseerde gegevensverwerking leidt ertoe dat bij de interne controles niet zonder meer gebruik is te maken van onder andere data-analyses. De uitvoering van de interne controles – waarbij bijvoorbeeld voor inkopen data-analyse is ingezet – is hierdoor niet optimaal efficiënt, doordat eerst aanvullende werkzaamheden nodig zijn om de betrouwbaarheid van data/lijstwerk vast te stellen. Bovendien kan de interne controle bij maximaal gebruik van data-analyse een hogere toegevoegde waarde opleveren voor de organisatie doordat zij daarmee belangrijke inzichten kan verkrijgen en de controles ook meer risicogericht kan insteken.
- Als gevolg van het (vooralsnog) onvoldoende opvolgen van de aanbevelingen op dit gebied hebben wij ook voor de jaarrekeningcontrole 2021 niet zonder meer kunnen steunen op de geautomatiseerde gegevensverwerking. Het gevolg van deze conclusie is dat wij meer gegevensgericht werk hebben moeten verrichten, waaronder het uitvoeren van specifieke werkzaamheden om de betrouwbaarheid van data en lijstwerk vast te stellen.

Ondanks de bevindingen die wij hebben geconstateerd zijn wij bij de jaarrekeningcontrole in staat geweest data-analyse in te zetten als onderdeel van de controleaanpak voor de memoriaalboekingen. Hierbij hebben wij met data-analyse een diepgaande en risicogerichte analyse uitgevoerd van deze in opzet meer risicovolle boekingen.

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Samenvatting overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties

Onze communicatie met het management

Wij hebben het management ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen gevraagd aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Ridderkerk op xx-xx-xxxx een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met het college en het ambtelijk management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen tijdens het uitvoeren van onze controle.

Naar onze mening is ons bij het uitvoeren van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

CONCEPT

Bijlagen

Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controleverschillen groter dan de rapporteringstolerantie van € 50.000.

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	N.v.t.	N.v.t.
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout:	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout:	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	€ 0	€ 0
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten:		
• Begrotingsonrechtmatigheden	€ 229.321	
• Kredietoverschrijdingen	€ 203.598	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding, Fido, etc.):	N.v.t.	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Totaal rechtmatigheidsfouten	€ 432.919	

- Het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid is opgenomen in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018, het Addendum Kadernota rechtmatigheid 2021 en het normenkader rechtmatigheid 2021, dat op 22 februari 2022 ter kennisgeving is aangeboden aan de gemeenteraad.
- Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A2 – Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle groter dan de rapporteringstolerantie van € 50.000.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid rechtmatigheid betreft tevens getrouwheid:		
• WMO	€ 409.030	€ 409.030
• Jeugd	€ 6.594	€ 6.594
Onzekerheid rechtmatigheid is per saldo ook een onzekerheid inzake getrouwheid:	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	€ 415.624	€ 415.624
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid:	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding, Fido, etc.):	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid):	N.v.t.	
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid	N.v.t.	
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	€ 415.624	

- Het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid is opgenomen in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018, het Addendum Kadernota rechtmatigheid 2021 en het normenkader rechtmatigheid 2021, dat op 22 februari 2022 ter kennisgeving is aangeboden aan de gemeenteraad.
- Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A3 – Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening.

De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichtingsvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Nvt		

CONCEPT

Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2021

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2021 alsook de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

De strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening is als volgt:

- Getrouwheidsoordeel: [REDACTED]
- Rechtmatigheidsoordeel: [REDACTED]

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

SiSa-code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
JenV A7	Tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving	Nvt	€ 0	Nvt
JenV A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	Nvt	€ 0	Nvt
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2163	Nvt	€ 0	Nvt
BZK C1	Specifieke uitkering reductie energiegebruik	Nvt	€ 0	Nvt
BZK C43	Regeling reductie energiegebruik woningen	Nvt	€ 0	Nvt
BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	Nvt	€ 0	Nvt
OCW D8	Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022	Nvt	€ 0	Nvt
OCW D14	Middelen inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Nvt	€ 0	Nvt
IenW23 E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	Nvt	€ 0	Nvt
EZK F9	Extern Advies Warmtetransitie	Nvt	€ 0	Nvt
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2021	Nvt	€ 0	Nvt
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2021	Nvt	€ 0	Nvt
SZW G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers en de Tijdelijke regeling overbruggingsregeling (Tozo)_gemeentedeel 2021	Nvt	€ 0	Nvt
Subtotaal			€ 0	

Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2021

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2021 alsook de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

De strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening is als volgt:

- Getrouwheidsoordeel: [REDACTED]
- Rechtmatigheidsoordeel: [REDACTED]

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

SiSa-code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
Subtotaal			€ 0	
SZW G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Nvt	€ 0	Nvt
VWS H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Nvt	€ 0	Nvt
VWS H8	Regeling Sportakkoord 2020–2022	Nvt	€ 0	Nvt
VWS H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Nvt	€ 0	Nvt
VWS H16	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden	Nvt	€ 0	Nvt
Totaal			€ 0	

Bijlage B2 - Bevindingen controle SiSa-bijlage Tozo 2021

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2021 alsook de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

De strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening is als volgt:

- Getrouwheidsoordeel: XXXXXXXXXX
- Rechtmatigheidsoordeel: XXXXXXXXXX

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

SiSa-code	Omschrijving	Fout, onzeker en/of formeel onrechtmatig	Financiële omvang	Toelichting
SZW G4	Tozo 1_ geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	Nvt	€ 0	Nvt
SZW G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	Nvt	€ 0	Nvt
SZW G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen (toepassing artikel 21, lid 3 Besluit 17 april)	Nvt	€ 0	Nvt
SZW G4	Tozo 2_ geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	Nvt	€ 0	Nvt
SZW G4	Tozo 2_exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	Nvt	€ 0	Nvt
SZW G4	Tozo 3_ geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	Nvt	€ 0	Nvt
SZW G4	Tozo 3_exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	Nvt	€ 0	Nvt
SZW G4	Omvang vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud welke zijn ingediend vóór 22 april 2020)	Nvt	€ 0	Nvt
SZW G4	Tozo 4	Nvt	€ 0	Nvt
SZW G4	Tozo 5	Nvt	€ 0	Nvt
Totaal			€ 0	

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Ridderkerk

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de "Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)" en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Ridderkerk in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde 'onafhankelijkheids-evaluatie'), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een gemeenteraad, raadscommissie of auditcommissie, overwegen wij ook een van deze instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen wordt periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om het komend boekjaar teamleden bij de gemeente Ridderkerk te rouleren.

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Ridderkerk

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Ridderkerk

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid met een (geschatte) waarde van meer dan € 100 ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Onder Deloitte wordt verstaan één of meer van Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL”), haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten (tezamen, de “Deloitte organisatie”). DTTL (hierna ook te noemen “Deloitte Global”) haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten zijn juridisch gescheiden en onafhankelijke entiteiten, die elkaar niet kunnen verplichtingen of binden ten aanzien van derden. DTTL en iedere DTTL member firm en aan hen verbonden entiteit is aansprakelijk voor hun eigen handelen en nalaten, en niet voor het handelen of nalaten van een andere entiteit. DTTL verleent geen diensten aan cliënten. Raadpleeg www.deloitte.com/about voor meer informatie.

Deloitte levert toonaangevende audit- en assurance-, belasting- en juridische diensten, consulting, financial advisory, and risk advisory diensten aan bijna 90% van de Fortune Global 500® en duizenden particuliere bedrijven. Onze professionals leveren meetbare en blijvende resultaten die het vertrouwen van het publiek in kapitaalmarkten helpen versterken, klanten in staat stellen te transformeren en bloeien, en de weg wijzen naar een sterkere economie, een meer rechtvaardige samenleving en een duurzame wereld. Voortbouwend op zijn meer dan 175-jarige geschiedenis, omvat het bereik van Deloitte meer dan 150 landen en gebieden. Ontdek hoe de meer dan 345.000 mensen van Deloitte wereldwijd een impact maken die ertoe doet op www.deloitte.com.

Deze communicatie bevat louter algemene informatie en noch DTTL, noch haar wereldwijde netwerk van member firms of aan hen verbonden entiteiten verleent door middel van deze communicatie professioneel advies of diensten. Voordat u een beslissing neemt of actie onderneemt die van invloed kan zijn op uw financiën of uw bedrijf, dient u een gekwalificeerde professionele adviseur te raadplegen. Geen enkele entiteit in de Deloitte organisatie is verantwoordelijk voor enig verlies dat wordt geleden door een persoon die op deze communicatie vertrouwt.